

SPOLEČENSKOVĚDNÍ POZNÁNÍ V SÍTÍCH INŽENÝRSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Martin Malenovský

SKALKOVÁ, J. *Společenskovědní poznání v sítích inženýrského vzdělávání*. Brno: Paido, 2009. 85 s. ISBN 978-80-7315-173-7

Sborník prací s názvem *Společenskovědní poznání v sítích inženýrského vzdělávání* uzavírá celoživotní pedagogické dílo profesorky Jarmily Skalkové (1924–2009). Publikace, kterou v roce 2009 vydalo nakladatelství Paido, představuje podnětný příspěvek k filozofii vědy a výchovy. Jak napovídá samotný název sborníku, ústředním tématem všech sedmi obsažených kapitol je vztah věd společenských a technických. Soubor, původně určený především studentům inženýrských oborů, přesto zaujme i širší odborný okruh čtenářů. Autorčin záměr podat apologii společenských věd pro dnešní přetechizovanou dobu je natolik závažný, že nemůže zůstat stranou pozornosti pedagogické vědy jako takové. Pedagogické a didaktické zřetele jsou v textu všudypřítomně akcentovány.

Skalková upozorňuje na nebezpečné tendence usilující o bipolarizaci vědeckého bádání. Varuje před prohlubováním antagonismů mezi přírodními a společenskými vědami: „*Role moderní techniky ve vzdělávacím procesu, její ovládání a využívání je nepochybně nezastupitelná. Zároveň v procesu vzdělávání mladých lidí nelze přehlížet, že jednostranná orientace tímto směrem posiluje určité abstraktní zvěcnělé rysy lidské činnosti. Jestliže se mladý člověk jednostranně pohybuje v dimenzích technických aparatur a abstraktních schémata počítačů, kde lze vše napláňovat, propočítat, zkontrolovat a pak zase nakonec smazat, neprožívá vlastně odpovědnost za svou činnost. Oslabuje se nebo dokonce se ztrácí etická dimenze, která v reálném životě provází každé lidské jednání*“ (s. 16). Skalková zdůrazňuje naopak pozitivní výsledky interdisciplinárního přístupu ke zkoumaným jevům, vyzývá k celistvému poznávání a posuzování (kapitola 3 – *Konsilience* neboli jednota vědění), oceňuje přínos hraničních vědních disciplín, vyzývá k mezioborové komunikaci. Připomíná zřetele etické, ekologické ap. Autorka čtenářům v prezentovaném sborníku kromě vlastních myšlenek hojně zprostředkovává názory autorů zahraničních studií (např. K. Popper, T. W. Adorno, K. Lorenz, E. O. Wilson, T. Kotarbiński, S. S. Gusev a další). Výrazně se Skalková v textu

věnuje metodologickým otázkám vědeckého poznávání. Srovnává metodologii společenských a technických věd, poukazuje na rozdíly v přístupu, ale především naznačuje možné styčné plochy. Pozoruhodná je kapitola 5 nazvaná *Metafora a její role ve vědeckém poznání*, ve které se zamýšlí nad významem přeneseného pojmenování (metafory) v oblasti vědy, vědeckého pojmosloví a abstraktního myšlení: „*Metafory vcházejí do struktury vědeckého poznání a hrají roli kanálů, jimiž kultura určité dané společnosti ovlivňuje chod vědeckého poznání*“ (s. 67).

Sborník *Společenskovědní poznání v sítích inženýrského vzdělávání* opatřil doslovem Jiří Semrád, který podává přehled života a díla autorky. Bohužel se již nenaplní závěrečné přání dalších životních a pracovních úspěchů. Profesorka Skalková v únoru 2009 ve věku 85 let zemřela. Nezbyvá než věřit, že její výzva k „ekumenii“ vědy nezůstane oslyšena.

Kontaktní adresa:

Mgr. Martin Malenovský

PdF UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc

Katedra českého jazyka a literatury

E-mail: martinmalenovsky@seznam.cz